

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 3 mars 1939 kl. 2 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om utsträckt tillämpning av det representativa systemet enligt lagen om församlingsstyrelse.

Konstitutionsutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft de inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motionerna nr 119 i första kammaren av herr *Ekströmer* och nr 275 i andra kammaren av herr *Hallén*.

I motionen I: 119 hemställes, »att riksdagen för sin del ville besluta sådan ändring i lagen av den 6 juni 1930 angående församlingsstyrelse, att införandet av kyrkofullmäktigeinstitutionen göres obligatorisk i församlingar med över 1,500 invånare, och att jämlikt särskilda övergångsbestämmelser denna lagändring träder omedelbart i kraft, så att val i de nya fullmäktigeförsamlingarna för en mandattid av tre år kunde förrättas hösten 1939».

I motionen II: 275 hemställes, »att riksdagen i anslutning till vad ovan anförts för sin del måtte besluta sådana ändringar i lagen om församlingsstyrelse, 1) att det befolkningstal, vid vilket fullmäktigeinstitutionen skall vara obligatorisk i församling, sänkes, samt 2) att gemensamma kyrkofullmäktige i princip alltid skola finnas för två eller flera församlingar, som bilda ett pastorat».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till vederbörande motioner.

G ä l l a n d e r ä t t. Enligt 1930 års lag om församlingsstyrelse skall den församling tillkommande beslutanderätten, med vissa undantag, uppdragas åt kyrkofullmäktige i församling med mera än 5,000 invånare. Undantag från denna regel må dock meddelas av Konungen beträffande församling, som helt eller delvis ingår i kyrklig samfällighet. Församling med 5,000 invånare eller därunder äger uppdraga beslutanderätten åt fullmäktige. I den kungl. propositionen (nr 100) till 1930 års riksdag med förslag till lagstiftning i ämnet hade föreslagits, att fullmäktigesystemet skulle vara obligatoriskt i församling med mera än 3,000 invånare och fakultativt i församling med lägre invånarantal. Men siffran höjdes av riksdagen till 5,000 med hänsyn därtill, att skolärendena enligt riksdagens beslut i det övervägande flertalet församlingar med över 1,500 invånare skulle överflyttas till den borgerliga kommunen.

Bilda två eller flera församlingar eller delar av skilda församlingar en kyrklig samfällighet för vården av de i församlingsstyrelselagen avsedda angelägenheterna eller vissa av dessa skall, i den mån ej annat är föreskrivet,

i tillämpliga delar gälla vad i lagen stadgas om församling. Kyrkofullmäktigeinstitutionen är alltså obligatorisk för kyrklig samfällighet, där det sammanlagda invånareantalet av de i densamma ingående församlingarna överstiger 5,000, och fakultativ för samfällighet med lägre invånarantal. Om bildande av kyrklig samfällighet förordnar Konungen. Dyligt förordnande må ej meddelas, med mindre församlingarna samtyckt därtill eller åtgärden finnes vara påkallad av betydande allmänt behov.

I ärende, som är gemensamt för två eller flera församlingar, vilka icke utgöra en kyrklig samfällighet, utövas beslutanderätten å gemensam kyrkostämman med församlingarna.

Församling äger själv vårda folk- och fortsättningsskoleväsendet i församlingen. Har Konungen förordnat, att församling skall vara delad i skilda skoldistrikt för vården om skolärendena, gäller om sådant skoldistrikt i avseende å nämnda angelägenheters vårdande vad i lagen om församlingstyrelse stadgas om församling. Sammanfaller skoldistrikt med lands- eller stadskommun, skall dock skolväsendet, där kommunal- eller stadsfullmäktige finnas, utgöra en för kommunen gemensam angelägenhet, vilken kommunen såsom sådan har att vårda.

Utskottet. Den nu vunna praktiska erfarenheten av kyrkofullmäktigesystemets verkningar under två valperioder bekräftar icke de farhågor, som på sin tid framfördes mot det representativa systemets utsträckning från den borgerliga till den kyrkliga kommunen. Den föregående år beslutade sänkningen av det befolkningstal, vid vilket representativt system skall vara obligatoriskt inom det förra slaget av kommuner, från 1,500 till 700 invånare, föranledde emellertid ingen motsvarande reform för det senare slaget av kommuner; något förslag om en sådan ändring förelåg då icke till prövning. De skäl, som ligga till grund för utvidgningen av det representativa systemets obligatoriska tillämpning inom de borgerliga kommunerna, kunna emellertid i huvudsak också åberopas för en liknande reform inom de kyrkliga. Med hänsyn till de kyrkliga ärendenas antal och beskaffenhet inträder dock behovet av representativt system här i allmänhet först vid ett högre befolkningstal än för den borgerliga kommunen. Särskilda skäl för införande av representativt system föreligga emellertid i de församlingar, i vilka — enligt vad som framgår av den till utlåtandet fogade bilagan — skolärendena icke kunnat överföras till den borgerliga kommunen därför, att denna icke sammanfaller med vederbörande skoldistrikt. Ett slutligt ställningstagande till frågan, var gränsen för kyrkofullmäktigesystemets obligatoriska tillämpning skall dragas, tarvar en närmare utredning, vilken lämpligen synes böra verkställas genom Kungl. Maj:ts försorg.

En sänkning av det befolkningstal, vid vilket fullmäktigesystemet skall vara obligatoriskt i församlingar, medför automatiskt en motsvarande ändring även för de kyrkliga samfälligheternas vidkommande. Bland dessa må särskilt erinras om dem, som bildats för skolväsendets handhavande; deras antal kommer att ökas för den händelse det vid flera tillfällen, senast

i statsrevisorernas berättelse till innevarande års riksdag, framförda önskemålet om sammanslagning av mindre skoldistrikt anses böra vinna beaktande. Emellertid kunna två eller flera församlingar hava ärenden gemensamma utan att utgöra en kyrklig samfällighet. De i ett pastorat ingående församlingarna bilda oftast icke en sådan samfällighet. Beslutanderätten skall då alltid utövas å gemensam kyrkostämma med församlingarna. Efter församlingsstyrelselagens antagande hava emellertid nya och krävande förvaltningsuppgifter tillagts pastoraten genom 1932 års ecklesiastika boställslagstiftning. Härav har redan föranletts den ändringen i förstnämnda lag, att gemensamt kyrkoråd för vård av ett pastorats angelägenheter obligatoriskt skall finnas för två eller flera församlingar, som bilda ett pastorat. En närmare undersökning synes påkallad, om icke denna pastoratens organisation bör vidare utbyggas genom införandet av kyrkofullmäktige för pastoraten. Ett sådant resultat kan visserligen redan med gällande lagstiftning för särskilda fall ernås genom att de i ett pastorat ingående församlingarna genom beslut av Kungl. Maj:t förenas till en kyrklig samfällighet. Men att för vården om de gemensamma kyrkliga angelägenheterna i alla eller ens i det stora flertalet pastorat, bestående av två eller flera församlingar, tillämpa bestämmelsen i 1 § 2 stycket församlingsstyrelselagen om dessas förenande till en kyrklig samfällighet lärer för närvarande icke kunna ifrågakomma.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av de förevarande motionerna I: 119 och II: 275 i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om utredning av frågan om utsträckt tillämpning på sätt ovan angivits av det representativa systemets användning enligt lagen om församlingsstyrelse samt om framläggande för riksdagen före nästa allmänna kyrkofullmäktigeval av de förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Stockholm den 3 mars 1939.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

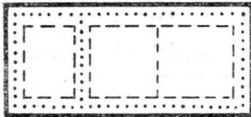
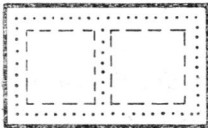
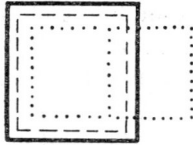
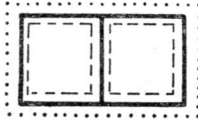
Närvarande: Herrar *Hallén, Anton Pettersson, Oscar Gottfrid Karlsson, Källman, Herlitz, Karl August Johanson, Anders Andersson*, Hagström, Härdin, Albertsson, Fast, Andersson i Ovanmyra, Mosesson*, Eriksson i Toftered*, Nilsson i Göteborg*, Hällgren, Arnemark, Norén** och *Nolin**.

* Ej närvarande vid justeringen.

———— = Skoldistrikt
 = Kommun
 - - - - - = Församling

Tablå

utvisande de fall, då skoldistrikt och borgerlig kommun ej sammanfalla.

I. Städer.

Folkmängd den 1/1 1938

1. Skanör + Falsterbo 634 + 443 = 1,077

2. Vaxholm = 3,086

II. Städer och landsbygd.

1. Falköpings stad + Falköpings östra landskommun, Skaraborgs län .. 8,817 + 187 = 9,004

Mariefred + Kärnbo, Södermanlands län 1,433 + 726 = 2,159

Vadstena + Sankt Per, Östergötlands län 2,950 + 552 = 3,502

2. Sigtuna + Sankt Olof och Sankt Per, Stockholms län 1,227 + 656 = 1,883

3. Nässjö stad + Nässjö landskommun, Jönköpings län 9,750 + 1,630 = 11,380

Sollefteå stad + Sollefteå landskommun, Västernorrlands län 2,951 + 3,292 = 6,243

Värnamo stad + Värnamo landskommun, Jönköpings län 5,152 + 3,106 = 8,258

III. Landsbygd.

1. By + Säffle köping, Värmlands län 4,012 + 3,774 = 7,786

Hallsberg + Hallsbergs köping, Örebro län 2,164 + 2,824 = 4,988

Hässleby + Mariannelunds köping, Jönköpings län 990 + 1,474 = 2,464

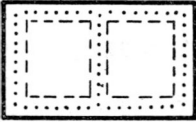
Kung-Karl + Kungsörs köping, Västmanlands län 1,553 + 2,524 = 4,077

Lilla Malma + Malmköpings köping, Södermanlands län 1,082 + 1,150 = 2,232

Markaryd + Markaryds köping, Kronobergs län 3,396 + 1,146 = 4,542

Mora + Morastrands köping, Kopparbergs län 9,617 + 1,708 = 11,325

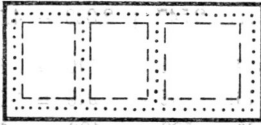
Spånga + Hässelby villastads köping, Stockholms län.....	3,197	+ 11,177	= 14,374
Sunne + Sunne köping, Värmlands län	8,665	+ 1,767	= 10,432
Skurup + Skurups köping, Malmöhus län	2,449	+ 1,502	= 3,951
Tingsås + Tingsryds köping, Kronobergs län	2,105	+ 962	= 3,067
Vara + Vara köping, Skaraborgs län	617	+ 2,285	= 2,902
Åhus + Åhus köping, Kristianstads län	2,547	+ 2,020	= 4,567

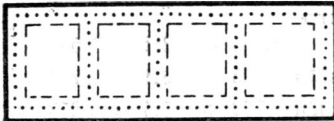
2. Borlunda + Skeglinge, Malmöhus län	509	+ 140	= 649
Dalstorp + Hulared, Älvsborgs län	849	+ 226	= 1,075
Dimbo + Ottravad, Skaraborgs län	523	+ 183	= 706
Drev + Hornaryd, Kronobergs län	327	+ 423	= 750
Fänneslunda + Grovare, Älvsborgs län	205	+ 175	= 380
Gåsinge + Dillnäs, Södermanlands län	1,318	+ 367	= 1,685
Hagelberg + Norra Kyrketorp, Skaraborgs län	228	+ 1,007	= 1,235
Herrestad + Källstad, Östergötlands län	386	+ 240	= 626
Hjortsberga + Kvenneberga, Kronobergs län	1,155	+ 382	= 1,537
Hyringa + Längnum, Skaraborgs län	615	+ 629	= 1,244
Håtuna + Håbo-Tibble, Uppsala län	732	+ 527	= 1,259
Kinne-Kleva + Sil, Skaraborgs län	528	+ 299	= 827
Ljunghem + Edåsa, Skaraborgs län	245	+ 396	= 641
Markim + Orkesta, Stockholms län	367	+ 422	= 789
Medelplana + Västerplana, Skaraborgs län	934	+ 167	= 1,101
Norra Åsarp + Smula, Älvsborgs län	747	+ 188	= 935
Rackeby + Skalunda, Skaraborgs län	468	+ 235	= 703
Råby-Rönö + Bärbo, Södermanlands län	798	+ 557	= 1,355
Sandby + Gårdby, Kalmar län	353	+ 390	= 743
Segerstad + Håkantorps, Skaraborgs län	386	+ 171	= 557
Sjogerstad + Rådene, Skaraborgs län	407	+ 226	= 633
Skälvum + Ova, Skaraborgs län ..	460	+ 291	= 751
Skölvne + Norra Säm, Älvsborgs län	300	+ 90	= 390
Sparlösa + Slädene, Skaraborgs län	901	+ 209	= 1,110
Sventorp + Forsby, Skaraborgs län	1,188	+ 307	= 1,495
Södra Vånga + Möne, Älvsborgs län	104	+ 253	= 357
Tådene + Tranum, Skaraborgs län	337	+ 325	= 662
Vallby + Hammarby, Södermanlands län	472	+ 275	= 747

Konstitutionsutskottets utlåtande Nr 5.

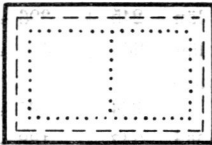
Varnum + Tärby, Älvsborgs län ..	364 + 199 =	563
Vederslöv + Dänningelanda, Kronobergs län	905 + 239 =	1,144
Örberga + Nässja, Östergötlands län	615 + 225 =	840
Österplana + Kestad, Skaraborgs län	1,353 + 162 =	1,515
Östra Skrukeby + Lillkyrka, Östergötlands län	342 + 118 =	460
Östra Tunhem + Ugglum, Skaraborgs län	153 + 336 =	489

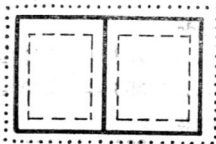
3. Asklanda + Ornunga + Kvin- nerstad, Älvsborgs län....	172 + 407 + 288 =	867
Eggby + Istrum + Öglunda, Skaraborgs län	368 + 365 + 289 =	1,022
Hångsdala + Skörstorp + Öst- ra Gerum, Skaraborgs län	217 + 245 + 169 =	631
Stenstorp + Brunnhem + Sö- dra Kyrketorp, Skaraborgs län.....	1,057 + 247 + 162 =	1,466
Tun + Friel + Karaby, Ska- raborgs län.....	496 + 399 + 274 =	1,169
Åsle + Mularp + Tiarp, Ska- raborgs län.....	497 + 175 + 235 =	907

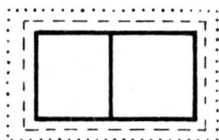
4. Broddetorp + Hornborga + Sätuna + Bolum, Skara- borgs län	198 + 304 + 206 + 617 =	1,325

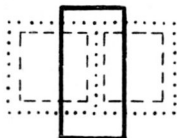
5. Vänge + Läby, Uppsala län	857 + 192 =	1,049
Hemmesjö + Tegnaby, Kronobergs län	811 + 603 =	1,414
Tösse + Tydje, Älvsborgs län.....	910 + 434 =	1,344
Varv + Styra, Östergötlands län ..	654 + 297 =	951

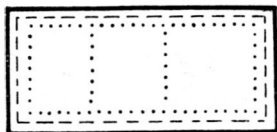
6. Alfta + Svabensverk, Gävleborgs län	6,786 + 148 =	6,934
Brättensby + Landa, Älvsborgs län	220 + 114 =	334
Byske + Fällfors, Västerbottens län	7,379 + 2,783 =	10,162
Dorotea + Risbäck, Västerbottens län	4,731 + 895 =	5,626
Grava + Forshaga, Värmlands län..	2,564 + 4,115 =	6,679
Färila + Kårböle, Gävleborgs län..	5,686 + 453 =	6,139
Linde + Guldsmedshyttan, Örebro län	4,400 + 3,603 =	8,003
Skog + Lingbo, Gävleborgs län	2,674 + 1,032 =	3,706
Tännäs + Ljusnedal, Jämtlands län	1,645 + 439 =	2,084
Ockelbo + Åmot, Gävleborgs län ..	7,329 + 1,188 =	8,517
Svärdsjö + Svartnäs, Kopparbergs län	4,671 + 417 =	5,084
Vika + Hosjö, Kopparbergs län....	1,559 + 1,596 =	3,155

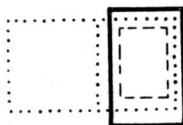
7. Björnlanda + Viken, Göteborgs och Bohuslän $680 + 273 = 953$

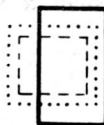
8. Södra Möinge, Malmöhus län = 236

9. Skaftö (+ Fiskebäckskil + Grundsund), Göteborgs och Bohus län $967 + 449 + 1,026 = 2,442$

10. Värmdö, Stockholms län = 2,352

11. Billeberga, Malmöhus län = 1,087
Saxtorp, Malmöhus län = 844